

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗ: ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ**Κρίση και μετάλλαξη της άτυπης οικονομίας και κατοικίας.**

Σε περιόδους κρίσης τον 20ό αιώνα, η Ελλάδα πάντα συνερχόταν με τρόπους αναπάντεχους και ανύπαρκτους στον δυτικο-ευρωπαϊκό και αγγλο-αμερικανικό χώρο. Ανάμεσά τους προεξάρχει η άτυπη οικονομία και η αυθόρμητη παραγωγή κατοικίας στις πόλεις και ιδιαίτερα στην Αθήνα. Αυτές αποτέλεσαν πρώτα στρατηγική αποκατάστασης και έπειτα οικονομικής ανάπτυξης στον Μεσοπόλεμο, όταν πολιτικές «υποβοηθούμενης ατυποποίησης» επινοήθηκαν για να ενσωματώσουν τους πρόσφυγες του 1922 σε κατοικία και οικονομική δραστηριότητα. Ακολούθησε αυθόρμητη εξάπλωση της ατυποποίησης με διεκδικήσεις για το «δικαίωμα στην πόλη», με συνέπεια την ταχεία αστική ανάπτυξη. Αν εκείνα τα χρόνια οι διάφοροι δημόσιοι και διεθνείς φορείς επιχειρούσαν να υποτάξουν στην τυπική αγορά εργασίας και κατοικίας αυτή την άτυπη οικονομία, αμέσως θα την έχαναν, μαζί με την ανάπτυξη. Αν οι πρόσφυγες εμποδίζονταν να περάσουν από την ευελιξία του μικροπωλητή ή του κατ' οίκον παραγωγού, δεν θα δημιουργούνταν ούτε επιχειρηματίες ούτε ανάπτυξη στην οικονομία της πόλης ούτε επίλυση του οξύτατου, τότε, προβλήματος της κατοικίας.

Αυτός ο πυρήνας της αναπτυξιακής προσπάθειας έχει λησμονηθεί πλέον στην Ευρωπαϊκή Ένωση του νεοφιλελευθερισμού και της κρίσης. Και τότε, όπως τώρα, η Ελλάδα ήταν υπό διεθνή οικονομικό έλεγχο. Πόση όμως διαφορά από το σημερινό αδιέξοδο της λιτότητας... Αν εφαρμόζονταν στον Μεσοπόλεμο πολιτικές όπως οι σημερινές, θα έπρεπε να έχουμε ξεχάσει την οικιστική αποκατάσταση, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των λαϊκών στρωμάτων και την άνοδο της μεσαίας τάξης στις πόλεις. Σήμερα, παρ' όλο μάλιστα που εντασσόμαστε ως ισότιμο κράτος-μέλος στην ΕΕ, αντί για στήριξη της ανάπτυξης, της βιωσιμότητας και της καινοτομίας, αντί για ενίσχυση της αυτενέργειας, ζούμε μια περίοδο επιβαλλόμενης άνωθεν λιτότητας και καταστροφής της άτυπης οικονομίας προς χάριν της υπερφορολόγησης. Σε αντίβαρο, μαζί με την άτυπη οικονομία τότε, και πολύ περισσότερο τώρα σε αντικατάσταση αυτής, γεννιούνται διεκδικητικά κινήματα, κοινωνίες αλληλεγγύης, οικονομίες διαμοιρασμού (sharing economies) και τα κοινά (commons) στις πόλεις. Εδώ έγκειται η μετάλλαξη της άτυπης οικονομίας στη σημερινή εποχή της κρίσης.

ΛΙΛΑ ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος-Γεωγράφος, PhD LSE.